

Základní informace o IPn Metodika (dle schváleného návrhu)

Název projektu: Efektivní systém hodnocení a financování výzkumu, vývoje a inovací

Zkrácený název projektu: IPn Metodika

Předpokládané datum zahájení projektu: 1. 1. 2012

Předpokládané datum ukončení projektu: 31. 12. 2013

Stručný obsah projektu: Hlavním cílem projektu je navrhnout a pilotně ověřit systém hodnocení výzkumných organizací formou informovaného peer-review dle oborových metodik hodnocení, který by nahradil stávající Metodiku hodnocení výsledků výzkumných organizací efektivnějším a na mezinárodní a oborové standardy kvality lépe orientovaným hodnocením. Druhým cílem je navrhnout systém hodnocení výkonnosti systému jako celku a mechanismy financování celého systému tak, aby veřejná podpora přispívala k zvyšování excelence českého VaVaI, působila motivačně na všechny aktéry a ve svých důsledcích podpořila růst konkurenceschopnosti ČR. Třetím cílem je zkvalitnit celkovou kulturu hodnocení v oblasti VaVaI a vytvořit odborné zázemí pro pravidelné a systematické hodnocení v budoucnosti. Projekt vychází z doporučení IPN „Mezinárodní audit“, z Dlouhodobých principů hodnocení a financování schválených Radou pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) a z dobrých zahraničních praxí. Projekt bude řešen ve spolupráci s RVVI a její KHV.

Řešitel projektu: MŠMT

Odborný garant projektu: prof. Jitka Moravcová

Hlavní cíle projektu: Hlavním cílem projektu je vytvořit návrh nového systému hodnocení a financování VaVaI z veřejných prostředků tak, aby se stal zdrojem informací pro strategické řízení systému VaVaI na úrovni státní správy, poskytovatelů, programů a VO. Strategickým cílem je:

- 1) Navrhnout motivující systém financování VaVaI kladoucí důraz na excelenci a střednědobé plánování.
- 2) Zvýšit kulturu hodnocení výkonnosti systému VaVaI i jeho jednotlivých součástí.

Tyto cíle budou naplněny prostřednictvím následujících výstupů:

- 1) Návrh oborové metodiky hodnocení (OMH), který projde veřejnou oponenturou, malým a velkým pilotním otestováním.
- 2) Návrh hodnocení VO, programů a poskytovatelů. Hodnocení VO bude zohledňovat ukazatele kvantitativní i kvalitativní a bude reflektovat i do budoucnosti orientované ukazatele. Do hodnocení vysokých škol budou zahrnuty i umělecké a tvůrčí výsledky.
- 3) Odborná příprava lidských zdrojů ? specialistů v oblasti bibliometrie a hodnocení institucí VaVaI.
- 4) Studie proveditelnosti vzniku nezávislé hodnotící instituce.
- 5) Model nového systému financování systému VaVaI jako celku i institucionálního financování VO a otestování jeho stability.
- 6) Návrh souboru transformačních kroků a harmonogramu postupných změn tak, aby byla zajištěna stabilita celého systému VaVaI v přechodném období.
- 7) Návrh souboru legislativních změn, nutných pro implementaci nových systémů.
- 8) Vytvoření podmínek pro přijetí nových systémů prostřednictvím těsné spolupráce s dotčenými orgány a cílovými skupinami.

Klíčové aktivity

01 Informační podpora

Odborný garant: prof. Ing. Petr Ráb, DrSc.

Realizace analýzy zavedené struktury IS VaVaI v ČR (RIV) především z hlediska úplnosti, spolehlivosti, uživatelské přívětivosti a možnostem nadstavbového softwaru ke zpracování informací nutných pro oborové metodiky. K tomu bude zajištěn přístup k externím bibliometrickým zdrojům a analytickým nástrojům jako nutná podmínka řešení projektu. Bude pořízen nadstavbový software pro analýzy z mezinárodních databázových systémů včetně přístupových práv k nim. Tato databáze a software budou využity v KA 2, 3 a 4 pro bibliometrickou analýzu jednotlivých výzkumných organizací a rovněž podle oborů. Dále bude využita na proškolení budoucích odborníků v KA 5. Bude vypsáno výběrové řízení a to buď na nákup softwaru nebo na dodávku analýz.

02 Systém hodnocení

Odborný garant: doc. Ing. Daniel Münich, Ph.D.

Řešení KA 2 je postaveno na průniku doporučení IPn Audit a Dlouhodobých principů hodnocení a financování schválených RVVI a obsahovat bude:

- 1) vytvoření oborových metodik hodnocení (OMH), které budou podrobně popisovat hodnotící kritéria pro hodnocení výstupů (druhy výsledků) a výsledků činnosti (širší společenské, ekonomické a další přínosy) VO v jednotlivých oborech ve vztahu vůči světovým standardům. Bude optimalizována oborová struktura pro OMH. Součástí bude i proces ustavování hodnotících struktur (expertních panelů oborových skupin pro přípravu návrhu OMH) a procesní pravidla hodnocení, struktura informačních podkladů pro hodnocení, popis technického a personálního zajištění, struktura a formát pro zveřejnění výsledků hodnocení.
- 2) návrh dalších vhodných indikátorů specifických podle typu VO
- 3) malé pilotní ověření hodnocení na vybraném vzorku všech typů VO a to včetně informovaného review zahraničními odborníky, jehož výsledky budou mít hodnocené VO k dispozici
- 4) zásady hodnocení programů a poskytovatelů a návrh způsobů mezioborové koordinace s cílem poskytnout podklady pro informovaná politická rozhodnutí.
- 5) detailní a praktické seznámení se s praxí ve vybraných evropských zemích (Velká Británie, Finsko, Švédsko, Rakousko, Holandsko). Realizováno bude pracovním týdenním pobytem vždy min. 3členné skupiny členů týmu na relevantních zahraničních institucích, kde se podrobně seznámí s praktickými aspekty hodnocení a financování. Zejména se zaměří na oborové metodiky hodnocení, využití bibliometrických údajů, rozsah informací vyžadovaných od hodnocených aktérů, zpracování informací a role a postavení hodnotící instituce. Budou realizovány konzultace s koordinátory hodnocení v těchto zemích pro identifikaci silných/slabých míst těchto systémů. Věnovat se budou i způsobům, jak je hodnocena tvůrčí umělecké činnost.

Řešení KA 2 v bodech 1-4 bude ve spolupráci týmu projektu s mezinárodním dodavatelem vybraným ve veřejné zakázce.

03 Systém financování

Odborný garant: RNDr. Jiří Rákosník, CSc.

Závěry IPn Audit hodnotí současný způsob rozpočítávání výše institucionální podpory podle získaných bodů přiděleným jednotlivým typům výsledků jako chybný a rizikový nemající

oporu v žádném evropském systému financování. Poukazují na nemožnost rozvíjení nových oborů, vznik nových institucí, absenci prvků nutných pro efektivní řízení a rozvoj institucí. Efektivnější a objektivnější rozdělení veřejných prostředků a zvýšení konkurenceschopnosti našeho VaVaI jsou hlavním důvodem pro změnu současného systému institucionálního financování. Nový návrh bude vycházet ze závěrů IPn Audit a Dlouhodobých principů hodnocení a financování. Základem financování VO budou dvě složky:

- 1) formula funding, zahrnující OMH a informované peer review, které budou vypovídat o výsledcích dosažených VO v minulosti a
- 2) performance based contract, ve kterém se bude posuzovat směr vývoje VO do budoucnosti a připravenost VO dostát závazkům.

Tímto způsobem se odstraní kritizované mechanické přepočítávání bodů na financování VO a potlačí se jejich účelové chování. Smlouvy mezi VO a poskytovatelem podpory budou uzavírány na dobu optimálně 5 let a jejich plnění bude průběžně kontrolováno. Součástí smlouvy budou i návrhy represivních prvků, pokud jednotliví aktéři nebudou svoje závazky plnit. Předpokládáme, že nový systém financování VO umožní jejich rozvoj a že bude také kultivovat české vědecké prostředí. Jeho další výhodou je, že změny ve výši dotace VO nemusí být přechodem na nový systém skokové, takže bude minimalizováno riziko jak zániku většího počtu VO tak nevhodného využití významně vyšší dotace.

KA3 bude realizována převážně externím dodavatelem vybraným ve výběrovém řízení a v těsné spolupráci s týmem projektu a českými a zahraničními panelisty.

04 Velké pilotní ověření

Odborný garant: prof. Ing. Stanislava Hronová, DrSc.

Cílem klíčové aktivity bude realizace velkého pilotního ověření navrženého způsobu hodnocení na všech VO financovaných z rozpočtové kapitoly MŠMT. Do studie budou zařazeny všechny VVŠ, jejichž kvalita v oblasti VaVaI bude hodnocena podle kritérií (OMH, další indikátory atd.) vypracovaných v KA 2. Počítáme i se zjednodušeným modelovým peer review hodnocením s využitím služeb zahraničních hodnotitelů Evropské komise, kteří nebudou hodnotit VVŠ na místě, ale jen z připravených podkladů. Jejich komentáře ke způsobu hodnocení budou využity při optimalizaci celého procesu hodnocení. V rámci pilotního ověření bude mimo jiné vyhodnocení náročnosti celého procesu a posouzení kritérií hodnocení z hlediska možných nezamýšlených důsledků.

Výsledkem pilotního ověření budou zprávy o jednotlivých provedených oborových hodnoceních v agregované formě. Shrnutí bude obsahovat doporučení úprav systémů hodnocení založených na zkušenostech získaných během pilotního ověření. V návaznosti na to bude vypracována metodika umožňující shrnout výsledky hodnocení do podoby výkonnostního profilu hodnocené instituce. V KA 4 bude nutná spolupráce s VVŠ, od kterých budou požadovány doplňující údaje. Naopak jejich profitem bude získání výsledku hodnocení, které nebude pro konkrétní VVŠ zveřejňováno.

Z hlediska celého projektu bude KA 4 navazovat na KA 2 a na KA3, protože bude částečně i ověřovat dopady hodnocení na financování VVŠ. Z KA 4 vyloučeny i požadavky na úpravu IS VaVaI. Klíčová aktivita bude realizována týmem projektu, národními a zahraničními panelisty ve spolupráci s externím dodavatelem.

05 Harmonogram pro přechodné období a podklady pro legislativní změny

Odborný garant: RNDr. Jan Hrušák, CSc.

Bude řešena otázka, jak postupovat v přechodném období 2013-2014 tak, aby uvedení nových systémů vypracovaných v rámci projektu bylo plynulé a bez diskontinuit či velkých skoků, které by způsobily nestabilitu systému. Podle výsledků KA 1 až 4 bude navržen harmonogram

jednotlivých kroků a legislativních změn tak, aby návrh nového systému mohl platit v optimální variantě od roku 2015. Součástí bude veřejná diskuse aktérů k navrhovaným změnám, připomínkové řízení a vypořádání připomínek.

Předpokladem plnění aktivity je dlouhodobá a intenzivní spolupráce týmu projektu s KHV, RVVI a representacemi dalších aktérů (AV, RVŠ, Konference rektorů, profesní sdružení apod.), která bude rovněž podporována KA 7.

Bude zpracován

- 1) příspěvek do věcného záměru zákona nahrazujícího zákon č.130/2002 Sb. a novely zákonů souvisejících,
- 2) velké RIA pro návrhy případných úprav institucionálního uspořádání systému VaVaI po roce 2015. RIA budou zpracovány podle obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace ke všem klíčovým komponentám výsledků, kde budou výstupem podklady pro legislativní změny. Součástí procesu RIA budou standardně i konzultace se zainteresovanými skupinami včetně konzultací s RVVI, KHV, OK, TAČR, GAČR a dalšími klíčovými hráči,
- 3) přijetí závěrů projektu bude znamenat i změnu některých vnitřních předpisů VO, ve spolupráci s IPn projektem Efektivní instituce budou vypracovány pokyny pro tvorbu nových dokumentů v této oblasti.

Tato aktivita bude zajišťována týmem projektu, pracovníky MŠMT a právníky.

06 Institucionální zajištění hodnocení

Odborný garant: Mgr. Karel Šima, Ph.D.

Bude realizována studie proveditelnosti vzniku celorepublikové nezávislé hodnotící instituce. Tato instituce by měla realizovat pravidelná hodnocení VO, poskytovatelů a programů, dodávat kvalifikované informace pro politická rozhodnutí a to na úrovni srovnatelné s mezinárodními standardy. Bude definován účel a mise instituce, organizační struktura, personální obsazení, legislativní postavení, pravomoci a zodpovědnost.

Součástí KA 5 bude výchova mladých perspektivních kádrů vzdělaných v oblasti metodiky hodnocení, hodnocení institucí, financování a řízení v oblasti VaVaI a základů legislativy s těmito procesy spojenými ve snaze připravit odborné pracovníky pro budoucí nezávislou hodnotící instituci. Podle výsledku konkurzního řízení bude vytvořena skupina cca 20 mladších absolventů VŠ, kteří se účastní cyklu pravidelných přednášek a seminářů na téma scientometrie, bibliometrie, metody hodnocení výsledků VaVaI, systémy řízení VaVaI v ČR a zahraničí, řízení projektů, ochrana práv duševního vlastnictví a další témata, která budou přednášet jak čeští tak zahraniční odborníci, se kterými budeme na projektu spolupracovat. Prakticky se naučí pracovat s databázemi a nadstavbovým softwarem pořízeným v KA 1. Vybraní jedinci se pak účastní krátkodobých pobytů v zahraničí v rámci KA 2. Kurz bude akreditován MŠMT v rámci celoživotního vzdělávání, zakončen bude samostatnou prací a o jeho absolvování bude vydán doklad.

07 Koordinace reformních návrhů a vytváření konsensuálních podmínek pro jejich přijetí

Odborný garant: prof. Ing. Richard Hindls, CSc., Dr.h.c.

Projekt je specifický a má dva hlavní cíle, navrhnout oborové metodiky hodnocení VO a s tím související hodnocení výsledků a navrhnout nový způsob institucionální podpory VO. Výsledky se promítnou do úpravy strategických a legislativních dokumentů platných v současné době a dotknou se jak řídicích a správních orgánů tak prakticky každého pracovníka v tomto sektoru. Z toho důvodu je možné očekávat jistou míru nepodložených očekávání, a to jak na

straně osob a institucí, jichž se budou nová pravidla týkat, tak na straně politické reprezentace, která může vystupovat jako obhájce současného stavu.

Projekt musí být řešen v těsné spolupráci s RVVI, která zabezpečuje předkládání návrhů vládě ČR týkajících se metodiky hodnocení výsledků, výše celkových výdajů na VaVaI jednotlivých rozpočtových kapitol a návrh na jejich dělení a další tak, jak jí to ukládá zákon. Z toho vyplývá, že implementace závěrů a udržitelnost projektu významně závisí na tom, jak se podaří pro podporu reformních kroků získat nejen RVVI a KHV ale také další klíčové aktéry a zájmové skupiny.

Cílem této KA je koordinovaný postup výkonné rady a projektového týmu při budování konsensu mezi všemi cílovými a zájmovými skupinami a působení na politickou reprezentaci tak, aby byly vytvořeny co nejpříznivější podmínky pro přijetí navrhovaných změn. Prostředkem ke splnění této KA 7 budou pracovní setkání výkonné rady, týmu projektu s přizvanými odbornými konzultanty. Dále pravidelné schůzky s RVVI a KHV, na kterých budou ujasňována stanoviska a hledán konsensus v základních principech. Pro politickou reprezentaci budou pořádány semináře v Poslanecké sněmovně i Senátu Parlamentu ČR. Pro širší zainteresovanou veřejnost budou pořádány veřejné diskuse s prezentací výsledků. Každý člen týmu bude průběžně působit na své bezprostřední okolí a principy projektu bude prezentovat při vhodných příležitostech, např. v orgánech, kde je členem.

Rozpočet projektu podle položek (mil. Kč)

veřejná zakázka na OMH a financování		35
veřejná zakázka na nadstavbový software		18
osobní náklady		48
v tom odborní garanti (8)	3,5	
experti (100)	20,9	
opONENTI (15)	1,7	
panelisté (100)	8,4	
ostatní (lektoři, budoucí odborníci hodnocení, administrativa, pojištění)	13,5	
ostatní náklady (materiál, konference, cestovné, ...)		11
projekt celkem		112